A Társadalmi Ellenőrző, Információs és Településfejlesztési Társulás kiadványa

TEIT HÍREK

2015. SZEPTEMBER

A tartalomból:

TEIT

2 Társadalmi ellenőrzés a Paksi Atomerőműben

3 TEIT-stand a települési rendezvényeken

ATOMERŐMŰ

4 Kiírták a térségfejlesztési pályázati felhívást

5 Nyári jutalomtábor az Atomenergetikai Múzeumban

PAKS II.

6 Megújult a tájékoztató kamion

RHK KFT.

8 Látogatóközpont nyílt Bátaapátiban

BEMUTATKOZIK

12 Géderlak

14 Dunaszentbenedek

TEIT

www.teit.hu

Látogatóközpont nyílt Bátaapátiban

Átadása óta több mint nyolcvanezer látogatót fogadott a tároló.

Dr. Aradszki András energiaügyért felelős államtitkár és Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár, Tolna megyei országgyűlési képviselő jelenlétében átadták a bátaapáti Nemzeti Radioaktívhulladék-tároló vadonatúj, felszíni látogatóközpontját.

folyt. 8. old.

Társadalmi ellenőrzés a Paksi Atomerőműben

A Paksi Atomerőmű környezetében fekvő településeket tömörítő Társadalmi Ellenőrző, Információs és Településfejlesztési Társulás (TEIT) képviselői személyesen tájékozódtak az erőmű II. blokkján zajlott főjavítási munkálatokról, az új, 15 hónapos karbantartási ciklus ősszel történő bevezetésének helyzetéről és a környezeti ellenőrző rendszer működéséről.

A Paksi Atomerőmű környezetében fekvő településeket tömörítő Társadalmi Ellenőrző, Információs és Településfejlesztési Társulás (TEIT) képviselői személyesen tájékozódtak az erőmű II. blokkján zajlott főjavítási munkálatokról, az új, 15 hónapos karbantartási ciklus ősszel történő bevezetésének helyzetéről és a környezeti ellenőrző rendszer működéséről.

folyt. 2. old.

Társadalmi ellenőrzés a Paksi Atomerőműben

Folytatás az 1. oldalról

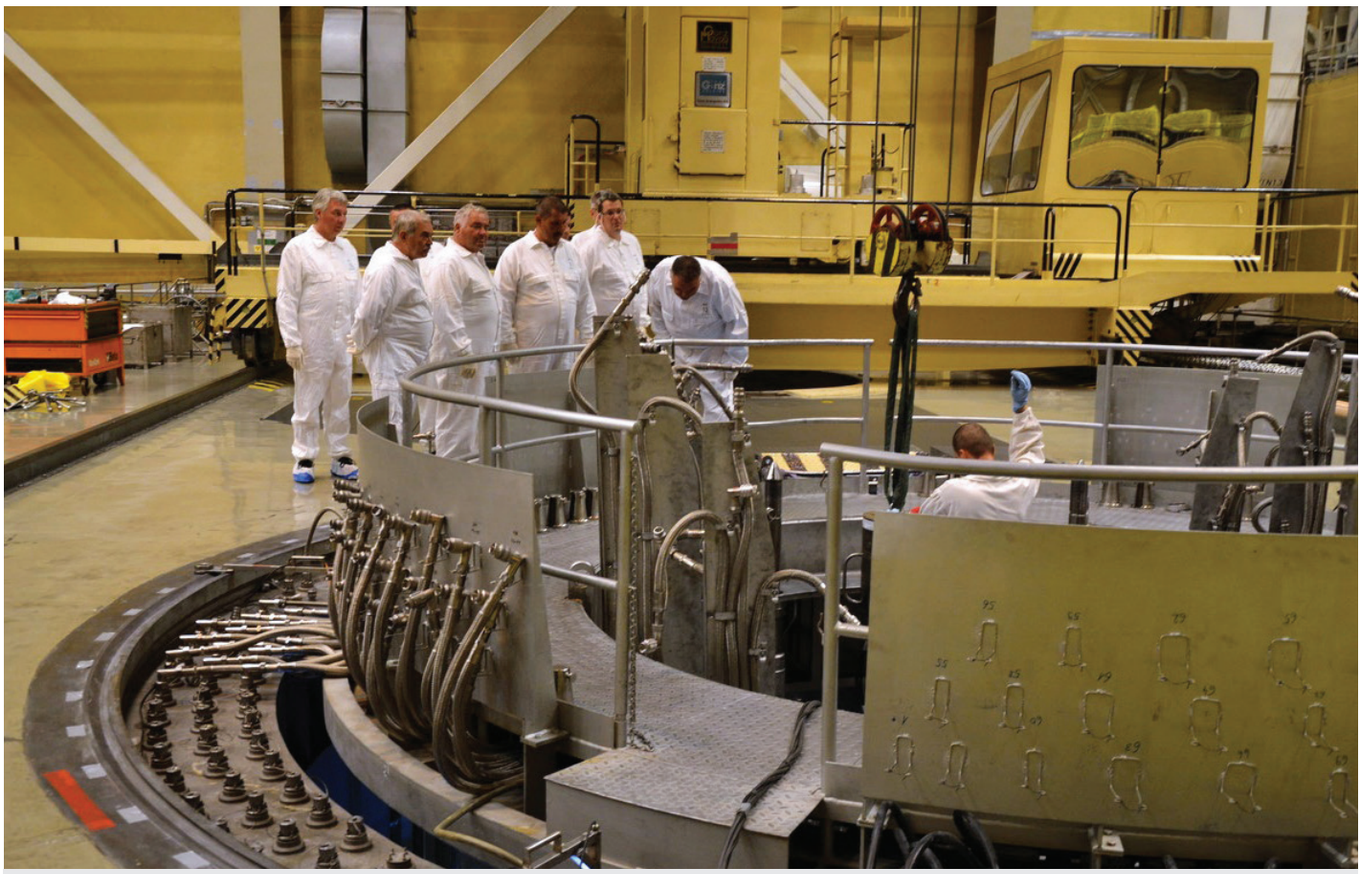

Fotók: Vida Tünde

Az ellenőrző bizottság tagjai rendszeresen látogatják a létesítményt, ezzel is biztosítva az erőmű tevékenysége feletti civil kontrollt, és azt, hogy a térség településeinek polgárai első kézből kapjanak tájékoztatást az atomerőműben elvégzett feladatokról, valamint a szükséges fejlesztésekről. A civil szervezet képviselői számára dr. Kovács Antal, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. kommunikációs igazgatója mutatta be az aktuálisan folyó munkálatokat.

„A TEIT Ellenőrző Bizottsága a kilencvenes évek eleje óta látogatja rendszeresen, előfordul, hogy évente több alkalommal is, az atomerőművet. Szervezetünk nem csupán a Paksi Atomerőmű környezetében élő több tízezer állampolgár érdekeit képviseli: az egész magyar társadalom nevében tesszük fel kérdéseinket és mondjuk el véleményünket. Fontosnak tartjuk, hogy a helyszínen tájékozódhatunk a főjavítási munkálatokról, és első kézből kapunk információt számos aktuális kérdésről. A C-15 projekt és az üzemidő hosszabbítás témaköre mellett nagy hangsúlyt fektettünk az általunk üzemeltetett környezeti mérőállomások információinak és az atomerőmű saját környezeti ellenőrző rendszeréből kapott adatok elemzésére, összehasonlítására. Megnyugtató, hogy mindkét rendszer egyhangúlag bizonyítja, hogy az atomerőmű nem szennyezi a környezetét.” – foglalta össze tapasztalataikat az Ellenőrző Bizottság elnöke, Fülöp János, faddi polgármester.

Dr. Kovács Antal, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. kommunikációs igazgatója a látogatás kapcsán kiemelte: az atomerőmű számára stratégiai fontosságú a közbizalom, a társadalom támogatásának megléte, amelynek egyik alapfeltétele a létesítmény működésének ismerete. „Nincsenek titkaink, a nukleáris alapú villamosenergia-termelés egy tudományos alapokon működő, rendkívül szigorúan szabályozott mérnöki-műszaki tevékenység, amelyet magasan képzett, a biztonság és a munkájuk iránt elkötelezett szakemberek folytatnak. A TEIT képviselőivel való egyeztetések során több más mellett bemutattuk akkreditált

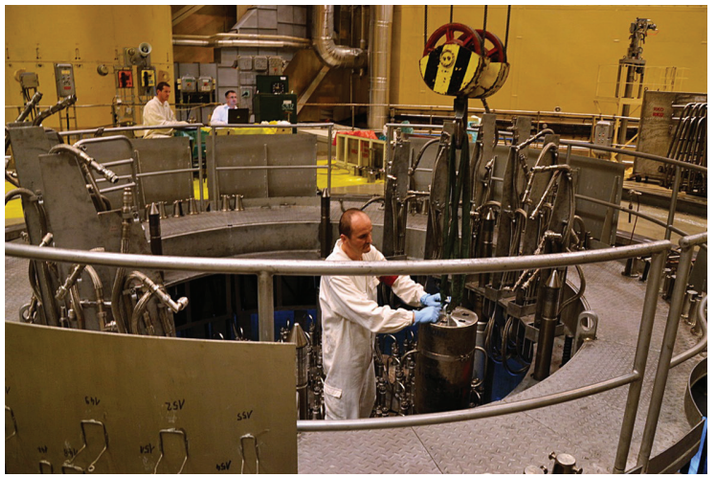

környezetvédelmi laboratóriumunkat, illetve – a nyári kánikula, valamint a Duna alacsony vízállása és az ezzel járó talajvízmozgások kapcsán is – szóba került a hőterhelés, a légnemű és folyékony anyagok, például a nemesgázok és a trícium ellenőrzésének témaköre. Elmondható, hogy még az idei extrém időjárási körülmények között is a megengedett határon belül maradt a Duna melegedése. Az atomerőmű a kibocsátásaira vonatkozó korlátok töredékén működik. Példaként említhetjük az egyébként a természetben is előforduló trícium-kibocsátást, amely a korlát mindössze ezredrészét éri el. Sajnos az atomerőművel kapcsolatban sok téves információ jelenik meg, főként laikusok közvetítésében, ezért is tartjuk kiemelten fontosnak a közvetlen társadalmi ellenőrzés lehetőségének megteremtését. A környezeti ellenőrző rendszer adatai alapján ma saját szemével győződhetett meg róla az Ellenőrző Bizottság, hogy környezetvédelmi szempontból is rendben van minden.

Az igazgató a II. blokkon zajlott munkálatok kapcsán kitért arra is, hogy a főjavítások rendje a közeljövőben megváltozik, reményeik szerint az atomerőmű ugyanis még ősszel megkaphatja az Országos Atomenergia Hivatal engedélyét a 15 hónapos karbantartási ciklus bevezetésére.

Ezzel az eddigieknél is kevesebb radioaktív hulladék keletkezik majd az erőműben és a működés hatékonysága is javulni fog.

TEIT-stand a települési rendezvényeken

A Társadalmi Ellenőrző Információs és Településfejlesztései Társulás kiemelten fontosnak tartja a lakossággal való közvetlen kapcsolattartást, ezért mind a tizenhárom tagtelepülésén falunap, illetve városi rendezvény keretében önálló standdal várja az érdeklődőket, lakosokat.

Egy rövid teszt kitöltésével a felnőtteknek lehetőségük nyílik szakmai ismeretük ellenőrzésére, a legkisebbeknek apróbb ajándékokkal kedveskedik a Társulás.

A stand állandó kísérője a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Nonprofit Kft. Önálló Kommunikációs Osztályának egy munkatársa, így a lakosság közvetlenül választ kaphat a Kiégett Kazetták Átmeneti Tárolójával kapcsolatban felmerült kérdésekre. A falunapok szeptemberben is folytatódnak, felmerült kérdéseiket a TEIT irodájában személyesen, valamint elektronikusan a titkarsag@kalocsa.hu címre küldve is feltehetik.

Kiírták a térségfejlesztési pályázati felhívást

Az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. által létrehozott Jövőnk Energiája Térségfejlesztési Alapítvány kuratóriuma 2015. augusztus 4-én, Bölcskén tartotta ez évi második ülését.

Fotó: Bodajki Ákos

A Jövőnk Energiája Térségfejlesztési Alapítvány (JETA) 2011-ben jött létre, amelynek célja a kedvezményezett területeken megvalósuló térségfejlesztés, az életminőség emelése, továbbá a munkahelyteremtés. Az érintettségi kört a paksi és kalocsai kistérség, valamint a szekszárdi kistérség egy részét magába foglaló 41 település alkotja. Az alapítvány már 5. éve dolgozik a térségben, jogszerűen, átlátható módon, a nyilvánosság teljes körű biztosításával és közmegelégedéssel.

Az Alapító okiratban foglaltak alapján az atomerőmű 2011-től 2014-ig évente 500 millió forintot bocsátott az alapítvány rendelkezésére.

2015 júliusában a JETA pályázatot nyújtott be a Miniszterelnökséghez 600 millió forint térségfejlesztési támogatásra, amely pozitív elbírálásban részesült. A pályázat szakmai programjában bemutatták a fejlesztési célokat és nevesítve lettek a lehetséges végkedvezményezett települések. A támogatási szerződést, amelyet Lázár János, a Miniszterelnökséget vezető miniszter néhány nappal korábban aláírt, a kuratórium elfogadta.

A kuratórium által elfogadott pályázati felhívás 5 pályázati ablakot nyitott meg honlapján, amelyek az életminőség és az életbiztonság emelését, a közösségi épületek energiaracionalizálását, a helyi építészeti értékek megóvását célozzák. Külön ablak nyílt a településeken a szolgáltatási infrastruktúra fejlesztési terveinek elkészítésére, amelyek megvalósítása segítheti a Paksi Atomerőmű kapacitásfenntartási (új atomerőművi blokkok építése) projektjének sikeres megvalósítását.

Jelentős eltérés a korábbiakhoz képest, hogy egy önkormányzat akár 3 pályázatot is benyújthat a kuratórium által megszabott pályázati rend szerint. Összesen 600 millió forint pályázható, a beadási határidő 2015. szeptember 15.

A Jövőnk Energiája Térségfejlesztési Alapítványhoz kapcsolódó információk megtalálhatók a www.jovonkenergiaja.hu oldalon.

TUDTA-E

HOGY ...

az első áramtermelésre használt nukleáris reaktort több, mint hatvan éve állították üzembe az USA-ban? Akkor egy valóságos csoda volt, s egy az emberek számára elég nehezen befogadható kísérlet a második világháborút lezáró amerikai atombombák után. Azóta az atomenergia a hétköznapjaink részévé vált. Ma 438 nukleáris erőmű működik a világban .

Nyári jutalomtábor az Atomenergetikai Múzeumban

Az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. Atomenergetikai Múzeuma (AEM) kétszer egy hetes tábort szervezett a Társadalmi Ellenőrző, Információs és Településfejlesztési Társulás (TEIT) településein élő hetedik évfolyamba járó diákok számára. A bentlakásos, térítésmentes táborba azokat a fiatalokat választották ki az iskolák, akik érdeklődnek a természettudományi tárgyak iránt és tanulmányi eredményeiknek köszönhetően jutalomban részesülhetnek.

Fotó: Bodajki Ákos

Az AEM munkatársai által szervezett és lebonyolított kétszer egyhetes táboroztatásra a tavalyi, nagy sikert aratott kezdeményezés után immár második alkalommal került sor. A 2015. június 22-26., illetve június 29. és július 3. közötti időszakokban a 27, illetve a 25 diák Pakson az Energetikai Szakközépiskola kollégiumában lakott. A szervezők gazdag programot állítottak össze számukra: kerékpáron bejárva a várost megismerkedhettek Paks nevezetességeivel és a Paksi Atomerőmű számos látnivalójával. A keddi napokon a táborlakók Balatonfüredre és Tihanyba kirándultak. Délutánonként strand, este mozi, sőt egy alkalommal tábortűz is szerepelt a programban.

Az idei múzeumi tábor célja volt, hogy a Paksi Atomerőmű környezetében élő, a Duna mindkét oldaláról érkező fiatalok ismeretséget kössenek, és tartalmas időtöltés során közelebbről megismerjék az atomerőművet. A társaság szeretné a természettudományi tárgyakban jó eredményeket elérő diákok érdeklődését e terület iránt a jutalomtábori részvétel révén is tovább erősíteni. Mindez a hazai nukleáris energetika hosszú távú célkitűzéseinek elérését is szolgálja.

Fotó: Bodajki Ákos

A Paksi Társadalmi Tanács településeit látogatja meg a megújult tájékoztató kamion

Az MVM Paks II. Zrt. interaktív tájékoztató kamionja 2015. szeptember 7-től megújult külső és belső tartalommal kezdi meg őszi-téli körútját a Paksi Társadalmi Tanács 41 településén.

A nyári fesztiválok pozitív tapasztalatai alapján döntés született a körút folytatásáról. Ennek eredményeként a megújult kiállítás 2015 szeptemberétől decemberig a Paksi Társadalmi Tanács összes települését meglátogatja. Az év végi körút első állomása szeptember 7-11. között Kalocsa, az érintett települések sorát pedig Paks zárja majd 2015 decemberében.

Az interaktív táblákon az érdeklődők számos információt találnak a hazai villamosenergia-rendszerről, a világ atomerőműveiről, a Paksi Atomerőmű jelenleg is üzemelő négy blokkjáról, a Paks II. projektről, az atomerőmű környezetében található élővilágról. A kiállításon megismerhetőek az új blokkok létesítésének fő mérföldkövei, a blokkok biztonsági paraméterei, az építés és az üzemeltetés környezeti és társadalmi-gazdasági hatásai, illetve több fotó is megtekinthető a Roszatom paksihoz hasonló építkezéseiről. A Pakson létesítendő blokktípus részletesebben is megismerhető a Roszatom magyar felirattal ellátott rövidfilmjének segítségével. A kiállításon megszerzett tudását bárki felmérheti a tesztgépek segítségével. A helyesen válaszolók ajándékban is részesülnek. Természetesen az eddigi évek során nagy népszerűségnek örvendő energiatermelő kerékpár ezúttal is kipróbálható, így bárki megtapasztalhatja, mekkora erőkifejtésre van szükség az egyes háztartási eszközök működtetéséhez. A kiállításon a Paksi Atomerőmű korábbi dolgozói adnak szakszerű válaszokat minden felmerülő kérdésre, aki pedig később szeretné még jobban elmélyíteni ismereteit, számos kiadvány közül választhat.

A tájékoztató kamion őszi-téli körútjáról a Társaság rendszeresen beszámol honlapján (www.mvmpaks2.hu), illetve Facebook-oldalán (www.facebook.com/MVMPaks2).

Az interaktív kamion minden nap 8:00-12:00 és 13:00-17:00 között látogatható. A kiállítás megtekintése 14 éven aluli gyermekek számára csak felnőtt felügyelettel ajánlott!

A tájékoztató kamion őszi-téli körútjának állomásai

Kalocsa	2015.09.07.
	2015.09.08.
	2015.09.09.
	2015.09.10.
	2015.09.11.
Ordas	2015.09.14.
Géderlak	2015.09.15.
Dunaszentbenedek	2015.09.16.
Uszód	2015.09.17.
Foktő	2015.09.18.
Bátya	2015.09.21.
	2015.09.22.
Fajsz	2015.09.23.
Dusnok	2015.09.24.
	2015.09.25.
Hajós	2015.09.28.
	2015.09.29.
Miske	2015.09.30.
Drágszél	2015.10.01.
Homokmégy	2015.10.02.
Öregcsertő	2015.10.05.
Szakmár	2015.10.06.
Újtelek	2015.10.07.
Dunapataj	2015.10.08.
	2015.10.09.

Harta	2015.10.12.
	2015.10.13.
Dunatetétlen	2015.10.14.
Solt	2015.10.15.
	2015.10.16.
Dunaföldvár	2015.10.19.
	2015.10.20.
	2015.10.21.
Csabai kolbászfesztivál	2015.10.22.
	2015.10.23.
	2015.10.24.
	2015.10.25.
Bölcske	2015.11.02.
Madocsa	2015.11.03.
Dunaszentgyörgy	2015.11.04.
	2015.11.05.
Gerjen	2015.11.06.
Fadd	2015.11.09.
	2015.11.10.
Bogyiszló	2015.11.11.
	2015.11.12.
Szekszárd	2015.11.13.
	2015.11.16.
	2015.11.17.
	2015.11.18.
	2015.11.19.

Tolna	2015.11.20.
	2015.11.23.
	2015.11.24.
Fácánkert	2015.11.25.
Szedres	2015.11.26.
	2015.11.27.
Tengelic	2015.11.30.
	2015.12.01.
Kajdacs	2015.12.02.
Pusztahencse	2015.12.03.
Györköny	2015.12.04.
Nagydorog	2015.12.07.
	2015.12.08.
Sárszentlőrinc	2015.12.09.
Bikács	2015.12.10.
Pálfa	2015.12.11.
Németkér	2015.12.12.
Paks	2015.12.14.
	2015.12.15.
	2015.12.16.
	2015.12.17.
	2015.12.18.

Határon túli diákok látogatása a Paksi Atomerőműben

Fotó: Végh Dóra

Évről évre érkeznek határon túli magyar diákok a Paksi Atomerőműbe nyári szakmai gyakorlatra. Nem maradt ez el az idei évben sem. Összesen 24 erdélyi és felvidéki, magyar anyanyelvű, műszaki szakirányon tanuló diák érkezett, két csoportban, kétszer két hetes időtartamra. Ezalatt megismerkedtek az atomerőmű működésével és technológiájával. Az első három napban általános, átfogó ismereteket szereztek, ezt követően szakmai konzulensekkel találkoztak, szakirányuknak megfelelő gyakorlaton vettek részt. A szakmai foglalkozásokat pedig közös kikapcsolódás, kulturális programok követték, illetve néhány napos pihenés a Balatonnál, valamint Budapesten.

Látogatóközpont nyílt Bátaapátiban

Folytatás az 1. oldalról

A július 8-i megnyitó ünnepség vendégeinek dr. Kereki Ferenc ügyvezető igazgató arról is tájékoztatást adott, hogy magát a létesítményt már több mint nyolcvanezer érdeklődő kereste fel, ezért is volt indokolt egy olyan látogatótér kialakítása, amely a XXI. század technológiáját felvonultatva nyújt információt a hazánkban keletkező, atomerőművi eredetű kis és közepes aktivitású hulladékok biztonságos elhelyezéséről.

A térség polgármesterei, képviselői, valamint a sajtó jelenlétében megtartott ünnepi eseményen az is elhangzott, hogy Bátaapáti környezetében a tároló elfogadottsága példaértékű, és a helyi önkormányzati társulás, a TETT az RHK Kft.-vel együttműködve mindent megtesz az itt élő emberek rendszeres, objektív tájékoztatásáért – mindezt Darabos Józsefné polgármester, a társulás elnöke is megerősítette beszédében.

Nem kis büszkesége a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft.-nek, hogy a hazai látogatók mellett folyamatos a külföldi delegációk érdeklődése is. Az ő visszajelzéseik alapján méltán nevezhető világszínvonalú létesítménynek az NRHT felszíni és felszín alatti tárolója. A fejlesztések eredményeként a látogatóközpont felszín alatti terme is teljesen megújult – várhatóan 2015 őszétől áll az érdeklődők rendelkezésére. Ez ugyancsak elősegíti majd a szemléletesebb ismeretterjesztést.

A most átadott látogatótérben a vetített kisfilm, az érintőképernyők segítségével áttekinthető tudásanyag, az interaktív kvízjáték mind olyan kiegészítő, ami hozzájárul a radioaktívhulladék-kezelés összetett folyamatának minél hatékonyabb, ugyanakkor felhasználóbarát megismertetéséhez. Az RHK Kft. munkatársai folyamatosan várják az érdeklődőket.

Jelentkezni a latogatas@rhk.hu címen lehet.

Sajtótájékoztató Bodán

Széleskörű érdeklődés mellett tartottak sajtótájékoztatót az RHK Kft. vezetői június végén, Bodán, a TEIT terstvér-társulásának, az NYMTIT-nek a központjában.

Dr. Kereki Ferenc ügyvezető igazgató, Nős Bálint stratégiai és műszaki igazgató, Molnár Péter kutatási osztályvezető tartott szakmai előadást, majd Honti Gabriella kommunikációs vezető irányításával több tucat kérdésre válaszoltak a Társaság képviselői. Az újságírók megnézték az egyik kutatófúrás lezárt helyszínét, illetve a bodai Információsparkot. Itt tör ugyanis a felszínre az úgynevezett bodai agyagkő, ami a jelenlegi szakmai közvélemény szerint alkalmas lehet a paksi atomerőmű kiégett üzemanyagkazettáinak végleges elhelyezésére szánt mélységi tároló megépítésére. A tájékoztató visszhangjai kedvezőek voltak, több napilap és a pécsi hírportálok is nagy terjedelemben foglalkoztak a témával. Az újságírók méltányolták az RHK Kft. nagy aktivitású radioaktív hulladékok elhelyezésével kapcsolatos szakmai erőfeszítéseit.

A minisztériumi vendégeket is lenyűgözte a Bátaapáti létesítmény

Szakmai tájékoztató, vizit a Látogatóközpontban.

Fontos vendégeket fogadott a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. (RHK Kft.) bátaapáti fióktelepén július közepén: a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM) Intézményfelügyeleti és Számviteli Főosztályáról, ezen belül a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap (KNPA) kezelő osztályáról érkeztek a látogatók.

Dr. Kereki Ferenc, a Társaság ügyvezető igazgatója köszöntötte őket a Nemzeti Radioaktívhulladék-tároló (NRHT) tanácstermében, ahol a szakmai egyeztetést az RHK Kft. tevékenységét részletesen bemutató előadással nyitotta meg. Külön kihangsúlyozta a lakossági kommunikáció kiemelt szerepét, és kitért az RHK Kft. projektjeinek térségében működő önkormányzati társulásokra (köztük a TEIT-re), a velük való együttműködésre, valamint a társulások és az NFM között érvényben lévő támogatási szerződések fontosságára is.

A megbeszélést követően a minisztériumi vendégek megtekintették az RHK Kft. bátaapáti létesítményének frissen átadott felszíni látogatóközpontját. Ezt követően a technológiai épületben és a felszín alatti egyes tárolókamrában is jártak, ahol láthatták a kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékot tartalmazó hordókkal, illetve betonkonténerekkel kapcsolatos tevékenységek apró részleteit.

A szakmai látogatás befejeztével a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium jelenlévő képviselői megerősítették azt a szándékot és elvárást, hogy a lakossági tájékoztatást és a tagtelepülési önkormányzatokkal történő együttműködést partnerségi viszonyban, kiemelt odafigyeléssel kell végezni.

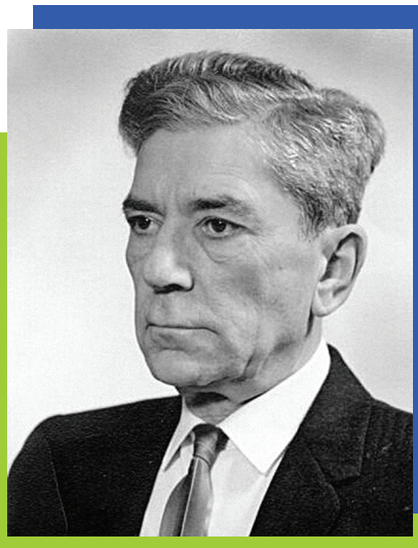

TUDTA-E ?

HOGY ...

Bay Zoltán fizikus (Gyulavári, 1900. július 24. – Washington, 1992. október 4.) 1938-ban, a Tungsram támogatásával megszervezte a BME-n az Atomfizikai tanszéket? Emellett folytatta kísérletsorozatát, amelynek eredménye az elektronsokszorozás, más néven fotoelektron-sokszorozó elvén alapuló részecskeszámláló. Az 1938. évi felfedezés után többen kértek tőle fotoelektron-sokszorozót, így Werner Heisenberg és Neumann János.

„A tudományban nincsenek elraktározott ismeretek, hanem élő, folyton változó, alakuló, fejlődő ismeretek vannak.” (Bay Zoltán)

Nyáron is a tájékoztatásé a főszerep

Falunapok és fesztiválok tarkítják egész nyáron a Társadalmi Ellenőrző, Információs és Területfejlesztési Tásrsulás (TEIT) tagtelepüléseinek életét. A tizenhárom helyszínt magába foglaló rendezvénysorozat júniustól szeptember végéig szórakoztatja az érdeklődőket. A Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft. (RHK Kft.) és a TEIT közös sátorral képviselteti magát a rendezvényeken, ahol kiadványokkal, hírlapokkal gazdagodhatnak az odalátogatók. A tapasztalatok alapján a településen élők igénylik a személyes találkozást, mert sok kérdésük van, melyekre az RHK Kft. és a TEIT munkatársai készségesen válaszolnak. A játékos kedvűek értékes ajándékokat kapnak, ha a TOTÓ segítségével számot adnak a témával kapcsolatos tudásukról. A falunapokhoz és fesztiválokhoz hasonló, közvetlen, baráti hangulatú események lehetőséget biztosítanak arra, hogy minél szélesebb körben tájékoztassuk a társadalmat a radioaktív hulladékkezeléssel kapcsolatban felmerülő kérdésekről, így is elősegítve annak elfogadottságát.

Az ITT teljesítette a Támogató felé elszámolási kötelezettségét

Az Izotóp Tájékoztató Társulás (ITT) a Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal 2015. évre kötött támogatási szerződésben megfogalmazott tájékoztatási és ellenőrzési feladatait az első félévben maradéktalanul teljesítette. A társulás és annak tagtelepülései a szerződés kitételeinek határidőre eleget tettek, a feladatok elvégzésére kapott támogatási összeggel megfelelő módon elszámoltak. A Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. (RHK Kft.), a szerződéses kapcsolatban közreműködőként folyamatosan végigkíséri, segíti az ITT tevékenységét, mind a lakossági tájékoztatást szolgáló rendezvények, mind a pénzügyi elszámolások tekintetében.

Az ITT az év második felében is kiemelkedő feladatának tartja a tagtelepülések lakosainak hiteles, naprakész tájékoztatását, hogy a környezetükben található, nem atomerőművi kis és közepes aktivitású radioaktívhulladék-tároló működéséről minél pontosabb képet kapjanak.

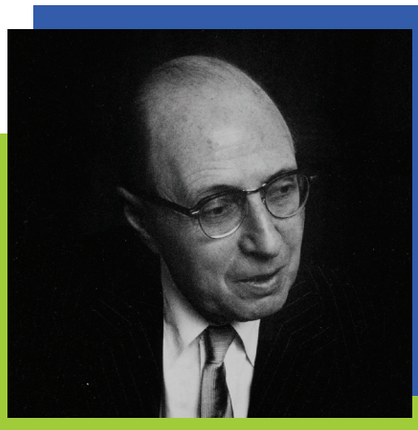

TUDTA-E ?

HOGY ...

Wigner Jenő személyiségét a szerénység, a nyugodtság, az empátia jellemezte. Általános humanizmusára utal a Teller Edétől ismert anekdota: Wigner egy barátjával, a német csillagásszal, Heckmannal Göttingenben a strandon hevertek, amikor is társa látta a lábán mászkáló hangyákat. Megkérdezte Wignert: - Nem csípnek? - De igen! - válaszolta. Majd az újabb kérdésre: - Akkor miért nem ütöd agyon őket? - azt mondta: - Mert nem tudom, melyik csípett meg.

Foktő – *Játszótér gyerekeknek, felnőtteknek*

A falubeliek régi vágya teljesült augusztus végén Foktőn. Két külön EU-konform játszóteret alakítottak ki a faluközpontban kicsiknek és nagyoknak.

Gyerek játszótér *Fotó: Zsigmond Enikő*

Felnőtt játszótér *Fotó: Zsigmond Enikő*

A húszmillió forintból létesült közösségi terek minden generációnak változatos szabadidő-eltöltést biztosítanak. A régi játszótér helyén alakították ki a mostani modern, minden szabványnak megfelelő gyerekjátszóteret, az iskola mögött, a falut átszelő csatorna partján pedig a másikat, mindazoknak, akik már kinőttek a gyermekhintákból és mászókából. A fitneszparkot korszerű sporteszközökkel szerelték fel, mellette egy piknikparkot is kialakítottak padokkal, főző- és szalonnasütő-helyekkel, vízvételezési lehetőséggel, ahol baráti társaságok összejöhetnek egy kis beszélgetésre, bográcsozásra és zsírégetésre – persze ez utóbbit a sporteszközökön.

Bakai Károly polgármester azt is örömmel újságolta, hogy befejeződtek az útfelújítások is: az Október 6., a Jókai, a Batthyány utcák és a Kossuth utca végén 200 méteres szakasz kapott új burkolatot, valamint az Aradi utcán egészen a Dózsa György utcáig lakópihenőövezetet alakítottak ki, és "szolgálatba helyeztek" hat fekvőrendőrt, hogy az Aradi utcán megnövekedett forgalmat visszatereljék a körforgalom felé.

Zsigmond Enikő

Géderlak – *Aki a virágot szereti...*

Az idegen, aki nyáron mondjuk egy 51-es útlezárás miatt először autózik végig Dunapataj és Kalocsa között a gyöngyfüzérként elhelyezkedő kis Duna-parti településeken, nemhogy bosszankodni nem fog, hanem igazi gyöngyszemekre lel, sőt helyre kis ékszerdobozokban találja magát, ahogy keresztülhalad a falvakon.

Főleg tavasztól-őszig, amikor Géderlak felvirágoztatja őket, ugyanis itt nevelik fel azt a tízezernél is több palántát, amelyeket jó szívvel osztanak szét a környező településeknek is.

Talán a reggelente innen munkába igyekvőknek már fel sem tűnik, milyen szép helyen élnek, nekik mindennapos a látvány, de aki ritkábban jár errefelé, azt lenyűgözi az utcák tarkasága.

Géderlak 1999 óta vesz részt a Virágos Magyarországért programban, s e program keretében 2002-ben – előző évi magyar aranyérmesként – országunkból elsőként elnyerte a Virágos Európáért díjat is. A falu egyéb elismerésekkel is dicsekedhet: Kós Károly-díj, Év faluközpontja-díj, Arany Rózsa-díj – valamennyit a település védelméért és szépítéséért, takaros házaiért, kiemelkedően fess utcaképéért ítélték oda.

Ezer évvel ezelőtt a gedíri domb még csak a nádasból, a Kalocsai Sárköz mocsarából emelkedett ki, amikor 1121-ben a kalocsai érsek szerzeteseket telepített itt le, egyenesen Franciaországból, Premantré völgyéből. Ide építették monostorukat az ócsai premontrei prépostság filiájaként, melynek maradványai a jelenlegi templom alatt lapulnak. Akkoriban még két külön település volt e helyen: Gedír, és a Dunához közelebb lévő Lak falu. Utóbbit a a a gyakori áradások időnként elpusztították, s lett belőle előbb Újlak, majd lakosai végleg áttelepültek a domb közelébe, s velük együtt a Gedír névben az ékezet is átvándorolt az „e” betűre. Az ezerhétszázas években egyesülhetett Géderlak néven a község.

Egyszóval a falunak nem volt mindig ilyen virágos jókedve, a török „természetesen” Gédert és vele a monostort is elpusztította, a lakosság a környező mocsarakban keresett menedéket és élelmet. A 17. századra visszatelepültek, s a Rákóczi-szabadságharc idején maga a fejedelem is a környéken tartózkodott, ahogy arról a szomszéd ordasiak is mesélni szoktak. A század végére már iskolája is volt a falunak, s a parasztság a sajátjai mellett a kalocsai érseki uradalom földjeit művelte.

1831-ben egy kolerajárvány a lakosságot, 1862-ben jeges ár az épületeket tizedelte meg. Ezután már “csak” egy nagy éhínséget és két világháborút kellett átvészelniük az ötvenes évekig,

amikor 1954-ben még egy tűzvész is pusztított a faluban. Úgy tűnhet az előbbiek fényében, Szent László, a település védőszentje nem végezte túl jól feladatát. Javára szóljon, hogy írásos emlékek sajnos jobbára csak a tragédiákról maradtak fenn, és hosszú távon végül is minden viszontagság ellenére a falu azóta is él, sőt egyre

inkább virul. Ma az iskola és a műemlék templom is Szent László nevét viseli, utóbbi mellékoltárában 2013 óta

pedig egy lábszárcsont-ereklyéjét őrzik. A világháborús áldozatok előtt a templom előtti emléktáblánál tisztelegnek.

Géderlak mellett – ahogy a Sárközben jellemző – idővel egy tanyarendszer is kialakult, a lakosság gabona- és zöldségfélék termesztésével, állattenyésztéssel foglalkozott, a Duna révén beindult az ún. „batyuzós" kereskedelem is, a géderiek hajón vitték fel termékeiket a pesti piacokra.

A falunak ma – a kezdő statisztikusok nagy örömére – csaknem kereken 1000 lakosa van, szinte valamennyien katolikusok. Erre az ezer főre jut egy helyben lakó háziorvos, egy rendőr és egy plébános is. Géderlak intézményi szempontból nemhogy önellátó, de gesztorságával egy négy faluból álló társulás központja is. 12 közintézménye van, iskola, óvoda, egészségház, faluház, könyvtár, sportcsarnok szolgálja a lakosságot.

Ezeknek az épületeit természetesen nem csak fenntartani, de fejleszteni is kell, a közeljövőben egy 20 milliós beruházással az iskola, az óvoda, a sportcsarnok, a sportpálya öltözője és természetesen a községháza is napelem-rendszereket kap a villamos energia kiegészítésére, majd egyéb belső felújítások következnek, mind a polgármesteri hivatalban, mind a közkonyhán.

A közel kétmilliárd forintos szennyvízberuházás munkálatainak befejeztével nemrég az utakat is fel tudták újítani, mára szinte nincsen olyan utca, amely ne kapott volna új aszfaltburkolatot. Az elkövetkezendő évben pedig pályázni fognak a járdák felújítására is. A rendet már régóta térfigyelő kamerák őrzik.

2013-ban egy faluközpontban lévő, elárvult, régi parasztházat felújítottak, hagyományosan, múlt század elejére-közepére jellemzően berendeztek, amely azóta Tájházként fogadja a rendezvények alkalmával betérő vendégeket, akik – remélhetőleg – egyre többen lesznek. Szíves vendéglátásukra, elszállásolásukra jelenleg épp egy vendégház épül.

Erdélyben már faragják azt a dupla, díszes székelykaput, amit néhány hét múlva a falu főterének szánt Szent László tér bejáratának ajándékoz az erdélyi testvértelepülésük, Jobbágytelke. Az idei falunapon avattak fel ugyanezen a téren egy „Életfát". A szépen

kidolgozott nyolcvanéves erdélyi fenyő minden ága egy-egy esztendőt szimbolizál, melyekre a közelmúltban Géderlakon született gyermekek neveit vésték – valamint az ezentúl születőkét fogják – emlékezve a múltra s bízva a jövendőben.

Nemcsak a falu parkjai, de a kulturális- és sportélet is virágzik. Több egyesület és egyéb civil szerveződés működik, sportegyesületek, horgászegyesület, hagyományőrzők. Van néptánccsoport és katolikus férfikórus is, úgyhogy van kinek tapsolni a hagyományos falunapokon, a szüreti és egyéb bálokon. Szent Mihály napját is minden évben megünneplik. Eleven a sportélet, és nem csak az amatőr szinten! Géderlak futballcsapata évek óta a megye III. élvonalában vitézkedik, idén meg is nyerték a bajnokságot, de a Bács Megye Kupában is visszatérően döntősök voltak!

Az élet ugyanakkor jobbára munkás hétköznapokból áll, Géderlak e téren sem szégyenkezhet, a fő megélhetést nyújtó mezőgazdaság ugyebár gépeket is igényel, a falu szélén található két nagy gépgyártó cég csaknem 50 család megélhetését biztosítja, a virágkertészet fóliasátrai a közmunkásoknak adnak állandó feladatot, nem csak a közintézmények az egyedüli munkáltatók, a járási átlagokhoz képest itt alacsonyabb is a munkanélküliség.

Katona György polgármester a falu nevében szól, amikor nagy reményeket fűz a kezdődő Paks2 beruházáshoz: talán az ott felmerülő többezernyi munkalehetőség között jut dolog a szorgos géderi kezeknek is, s ha megépül a híd, akkor ez a végül is eléggé eldugott kis falu talán jobban bekapcsolódhat az ország vérkeringésébe.

De egyelőre még marad az átmenő forgalom. Ha meghallják a közlekedési hírekben, hogy Géderlaknál jár a komp, akkor szánjanak rá egy kis időt, induljanak el hamarabb, s nézzenek körül ezen a bimbódzó településen!

Zsigmond Enikő

Dunaszentbenedek – *A folyó vonzásában...*

A Duna mellett élni sosem volt egyszerű – ugyan a víz adja az életet, de pusztítani is tud. Ma talán már könnyebbnek tűnik, mert ezt a lélegző-lüktető, áradó-apadó folyamot megrendszabályozták. Ám az itteni települések történelme őrzi azt a folyamatos harcot, amelyet mára békévé oldott az emlékezés.

Fotók: a szerző felvételei

Dunaszentbenedeknek, a folyó-menti pántlika eme gyöngyszemének történelme egészen a honfoglalásig nyúlik vissza. Állítólag magának Árpád vezérnek birtoka volt, bár ez nem bizonyítható, és valószínűleg I. István király adományozta a kalocsai érseknek, s lakói az egyházi birtokot ezután mint az érsek jobbágyai művelték. Szent-Benedek-ről (lánykori nevén) 1334-ben tesznek említést egy oklevélben, s már templommal-plébániával rendelkező községként tartják számon. A vizenyős rétek, nádasok közt húzódó ártéri faluban bencés szerzetesek látták el a lelkipásztori teendőket, innen kapta nevét is, a rend alapítójáról.

Az évek során a folyóval folyamatos volt a küzdelem, ezekre az időkre emlékezett később Jókai Mór is egyik novellájában, s szinte nem találni az interneten olyan említést a faluról, hogy ezt ne citálnák elő, így muszáj lesz itt is idézni:

„…Szent-Benedek és Uszód határában két nagy domb van. Várak voltak. A Duna ledöntötte őket, betakarta iszappal. A két falu házai cölöpökre vannak építve. A Duna minden évben végigsöpör rajtuk. Olyankor arra a két dombra menekülnek, s onnan kiabálnak egymáshoz kötekedve: – Úsztok uszódiak! Buktok benedekiek!”

1529-ben azonban még egy nem várt ellenfelet kaptak: Szulejmán seregei ez év nyarán elfoglalták Kalocsa várát és az egész környékét feldúlták. Szent-Benedek lakói is menekülni kényszerültek, házaikat, a templomot lerombolták a megszállók. A falu a török hódoltság alatt is megőrizte nevét, ami az akkori precíz adónyilvántartásokban szerepel, alig több mint száz évvel később viszont már az elhagyatott helységek listáján találjuk.

Ám 1720-ban meglepetésre már 13 lakott portáról találunk feljegyzéseket, tizenegy magyar családot és két tótot számoltak össze. A falu szerencséjére a kalocsai főkáptalan révátkelőt „üzemeltetett” az itteni Duna-parton, így felgyorsult a fejlődés. Az úgynevezett „Biskói-rév” bevételéből az egyre gyarapodó közösségnek – a régi romjain – új katolikus templomot építtetett a káptalan. Egy újabb legendás dokumentáció ezekből az esztendőkből: Bél Mátyás Geographia-jából megtudhatjuk, hogy a benedekiek „ügyes kertészek”.

A gyarapodás időszaka jött el, a környéken valószínűleg Szent-Benedek lehetett a legnépesebb település, és közben Luther Márton tanai is lecsorogtak a Dunának erre a szakaszára. Az első református anyakönyvi bejegyzések 1787-ből valók, s már 1788-ban felekezeti templom épült a helyi közösségnek.

1832-ben az érsekségtől a kalocsai főkáptalan birtokába került a község, majd a '48-49-es szabadságharc zaklatta fel a lakosságot. Itt élt és halt meg Gyurtsek István orvos százados, aki aradi és kufsteini börtönévei után a katolikus temetőben egy ma is szépen gondozott sírban nyugszik.

Mondhatni, a 19. század krónikája elég feketére sikeredett, sorra jöttek az elemi csapások: 1838-ban és 1862-ben egy-egy nagy árvíz pusztított, 1866-ban pedig egy nyári fagy vitte el az összes termést, 1892-ben a változatosság kedvéért tűz martalékává vált szinte minden ház.

A tűzvész után szinte mindent újjá kellett építeni, úgy a házakat, mint az iskolát és a templomokat. A megújult falut másként is szólították, 1900-tól már jelenlegi nevén, mint Dunaszentbenedek szerepel a térképeken.

A megpróbáltatások nem szűntek, tűzvész és árvíz váltakozott, s közben a falu épp elegendő hősi halottat adott a hazának. '44-ben az itteni zsidó családokat is deportálták, szinte az utolsó pillanatban, mert októberben már a szovjetek foglalták el a falut.

Mára alig ezren lakják a települést és nagyjából fele-fele arányú a felekezetek lélekszáma, minden évben közös ökumenikus istentiszteleteket, közös imahetet tartanak. Szívélyes, vendégszerető közösség.

A falu csendje, a Duna-part homokos zátonyai vendéghívogatóak, szívesen látnak bárkit, aki a város zajából nyugalomra vágyik. A strand a vadkempingezők paradicsoma: évről évre egyre többen gyűlnek össze a hűs fák alatt, s köztük egyre több a külföldi.

Szinte minden hónapra jut valamilyen közösségi program, májusban az egykori révkikötőben majálisoznak a családok, júniusban a kék-fehérre meszelt tájház udvarán lángosnapot

tartanak. Kemencében sül a lángos és az „egeres cipó", néptáncra perdülnek kicsik és nagyok, sőt az idősebbek is, lévén a hagyományőrző néptánccsoporton kívül egy asszonykórus is énekel a faluban, mégpedig saját gyűjtésű benedeki dalokat. Július a lovak szerelmeseié, minden évben

ekkor tartják a Lovasnapokat, fogathajtó versenyen izgulhatnak a helyiek egymásnak és az országból idesereglő hajtóknak egyaránt.

A fő attrakció minden esztendőben a háromnapos Falunap, amelyet hagyományosan egy-egy pénteki kiállítás-megnyitó és a vasárnapi ökumenikus istentisztelet között szombati főzőversenyekkel, koncertekkel töltenek meg. Ekkor adják át a kiérdemelt díjakat is. Általában erre a rendezvényre a környező községekből, de Kalocsáról is kizarándokolnak a szórakozni vágyók.

Szeptember a szüreté és a szinte kötelező felvonulásé, decemberben pedig a falu időseiről emlékeznek meg, nekik adnak műsort. Ők egyre többen vannak és sajnos egyre kevesebben a kisiskolások, akik felvidíthatják őket. A hétköznapokban a Faluházban és a frissen felújított könyvtárban-teleházban gyűlhetnek össze a kis közösségek,

a kórus, a nyugdíjasklub, a gyerekek.

A múlt, a közös hagyomány nagyon nagy közösségformáló erő, de legalább ekkora ereje van a közös sportsikereknek is. Benedek még mindig ki tud állítani egy csapatot, a futballisták teljesen önerőből küzdenek a megyei harmadosztályban.

A község jobbára ma is a mezőgazdaságból él, a környéken 3500 hektár területet művelnek, ebből hat hektáron maga az önkormányzat gazdálkodik, s e saját földeken ad értelmes elfoglaltságot, teremtő munkát a közfoglalkoztatottaknak. Nemrég felújított, modern közkonyhájuk már-már legendás az itt megtermelt alapanyagokból is készülő házikosztjáról.

A konyhát nem véletlenül fejlesztették fel, egy hosszabb távú koncepció része. Igaz ugyan, hogy a hivatalba mintegy kétszáz kamion „hordja" a súlyadót az ide települt fuvarozócégtől, de túl sok munkalehetőség nincs a faluban.

Paks II. és vele a híd felépítése reményt ad az itt élőknek is, s nem feltétlenül közvetlen alkalmazásban bíznak: szeretnék a jövőben az építtető cégek munkásait szállással, étkeztetéssel, egyéb kommunális szolgáltatásokkal kiszolgálni, vagy akár végleges otthont nyújtani nekik.

A környező településekkel közösek a problémáik, s a vágyaik is hasonlóak: legyen legalább akkora jövőjük, mint múltjuk.

Zsigmond Enikő

KALOCSA PAKS TENGELIC

GÉDERLAK GERJEN ORDAS FOKTŐ DUNASZENTGYÖRGY

DUNASZENTBENEDEK USZÓD FADD BÁTYA PUSZTAHENCSE

Impresszum:

A Társadalmi Ellenőrző, Információs és Településfejlesztési Társulás lapja
6300 Kalocsa, Szent István út 35.
titkarsag@kalocsa.hu
Felelős kiadó: dr. Bálint József TEIT elnök
Készült: Kerényi nyomda, Szekszárd
Megjelenik: kéthavonta Pakson és környékén 23 000 példányban